

Prażaba z triasu Polski. Próba rekonstrukcji procesu ewolucyjnego

Magdalena Borsuk-Białynicka and Susan E. Evans

Acta Palaeontologica Polonica 47 (1), 2002: 79-96

Czatkobatrachus polonicus Evans & Borsuk-Białynicka, 1998, którego popularnie można nazwać prażabą, jest drugim w świecie, po *Triadobatrachus massinoti* (Piveteau, 1936) z Madagaskaru, triasowym przedstawicielem linii filogenetycznej płazów bezogonowych sensu lato (Salientia), której ukoronowaniem są płazy bezogonowe sensu stricto (Anura). Jest on równocześnie pierwszym przedstawicielem tego odcinka filogenezy odkrytym na kontynentach północnych.

Fragmenty szkieletu pozaczaszkowego zaliczone do *Cz. polonicus* pochodzą z brekcji kostnej wypełniającej struktury krasowe rozwinięte w wapieniach karbońskich kamieniołomu Czatkowice k/Krakowa. Brekcja ta została odkryta i wyeksploatowana w końcu lat 70-tych (Paszkowski i Wieczorek 1982) przez ekipę Instytutu Geologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem Dr J. Wieczorka, a następnie przekazana Muzeum Ziemi PAN i Instytutowi Paleobiologii PAN do opracowania paleontologicznego.

Brekcja czatkowicka tworzyła się w permsko-wczesnotriasowej fazie krasowienia wapieni karbońskich odsłoniętych w tym kamieniołomie, a końcem tej fazy była transgresja retu. Wiek zespołu fauny, do którego należy *Czatkobatrachus* (Borsuk-Białynicka et al. 1999) określony został jako scytyjski (wczesny trias, sprzed ok 238 milionów lat).

Materiał kostny zaliczony do *Cz. polonicus* został wybrany spośród setek luźnych okazów uzyskanych drogą preparacji chemicznej i przemywania wielu kilogramów brekcji. Wśród ok. 40 okazów są liczne lecz niekompletne kości biodrowe, ramienne, łokciowe oraz liczne kręgi z różnych odcinków kręgosłupa, w tym kręgi ogonowe i *atlas* (Evans & Borsuk-Białynicka 1998).

Opisany w pracy pas barkowy *Cz. polonicus* (kość łopatkowo-krucza, scapulocoracoid), wykazuje charakter przejściowy między budową paleozoicznych płazów temnospondyli (Fig. 1A) i płazów bezogonowych. Dotyczy to szczególnie pierwotnego otworu nerwowo-naczyniowego zw. nadpanewkowym (*for. supraglenoideum*), który przesunął się na powierzchnię boczną łopatki w kierunku przednio-brzusznym (Fig. 1B, C). Przesunięcie to stawia ten otwór w położeniu pośrednim między typowym otworem nadpanewkowym a szczeliną łopatkową żab (scapular cleft, Fig. 1D, E).

Key words: Anura, Salientia, Triadobatrachus, Czatkobatrachus, pectoral girdle, Triassic, Poland.

Magdalena Borsuk-Białynicka [borsuk.b@twarda.pan.pl], Instytut Paleobiologii

PAN, ul. Twarda 51/55, PL-00-818 Warszawa, Poland; Susan E. Evans [ucgasue@ucl.ac.uk],
Department of Anatomy and Developmental Biology, University College London, Gower Street, London,
WC1E 6BT, England.

 [Full text \(5,243.6 kB\)](#)